

Plavi projekt - doprinos razvoju programa društveno-korisnoga učenja na Veterinarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu

Martina Đuras¹, Sanja Kovačev², Lada Radin¹

¹Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

² Udruga za zaštitu prirode i okoliša te promicanje održivog razvoja Argonauta

Sažetak

Primjena društveno-korisnoga učenja na Veterinarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu započela je uspostavom projekta pod nazivom "Plavi projekt - doprinos razvoju programa društveno-korisnoga učenja na Veterinarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu". Voditelj projekta je Udruga za zaštitu prirode i okoliša te promicanje održivog razvoja Argonauta iz Murtera, a suradnici Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Morski obrazovni centar Pula. Ovim projektom provedena je edukacija nastavnika u području društveno-korisnoga učenja, formiran je Edukacijski centar na Veterinarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, izrađeno je pet mentorskih programa a 30 studenata provelo je ukupno deset društveno-korisnih projekata u području zaštite morskih životinja. Svi sudionici iskazali su zadovoljstvo novostečenim vještinama.

KLJUČNE RIJEČI: dupini, mentorski programi, morske kornjače, studenti, veterinarska medicina

Blue project – contribution to the establishment of community engaged learning at the Faculty of Veterinary Medicine University of Zagreb

Summary

Service-Learning was established at the Faculty of Veterinary Medicine University of Zagreb via the project "Blue Project – Contribution to the Establishment of Service-Learning at the Faculty of Veterinary Medicine University of Zagreb. Project leader was Non-Governmental Organization for Nature Protection and Environment and Promotion of Sustainable Development Argonauta, Murter and the partners were The Faculty of Veterinary Medicine University of Zagreb and Marine educational center, Pula. The project included education of teachers in the field of service-learning, an educational center was established at the Faculty of Veterinary Medicine University of Zagreb, five mentor programs were developed and 30 students carried out ten communities engaged projects in the field of marine animal protection. All participants evaluated the participation in the project as useful.

KEYWORDS: dolphins, mentored programs, sea turtles, students, veterinary medicine

Uvod

Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu (VFSZ) jedna je od visokoškolskih ustanova u Republici Hrvatskoj koja aktivno sudjeluje u praćenju očuvanosti populacija zaštićenih životinjskih vrsta. Prva istraživanja ugroženih i zaštićenih životinja bila su ona posvećena sredozemnoj medvjedici. Ova istraživanja pokrenuta su s ciljem stjecanja uvida u stanje populacije, no već tada sredozemna medvjedica bila je izumrla iz Jadranskoga mora, što su potvrdila i terenska istraživanja stručnjaka Veterinarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Danas stručnjaci ovog fakulteta sudjeluju u istraživanju kitova, medvjeda, vuka, risa, morskih kornjača i vidri – sve redom ugroženih i zaštićenih životinja. Istraživanja zaštićenih životinja odnose se na njihovu brojnost, rasprostranjenost, sastav zajednica, gensku raznolikost, prehranu, smrtnost, bolesti, bioakumulaciju zagađivača okoliša te utjecaje antropogenih čimbenika. Dobiveni rezultati primijenjeni su u strategijama za upravljanje navedenim zaštićenim životinjama. Istovremeno, stručnjaci Veterinarskog fakulteta kompetentni su za provođenje brojnih veterinarskih zahvata potrebnih ozlijeđenim zaštićenim životinjama tijekom rehabilitacije. Poznavanje bioloških osobitosti temelj je očuvanja bilo koje zaštićene životinjske vrste, no znatan utjecaj na preživljavanje vrste ima i mišljenje javnosti, informiranost i educiranost društva. Akcijski planovi za očuvanje zaštićenih životinja redovito uključuju obrazovne aktivnosti kojima je cilj uravnotežiti suživot ugrožene vrste i lokalne zajednice. Zahvati u populaciji utemeljeni na znanstvenim istraživanjima kao i informativno-obrazovne aktivnosti, temelj su očuvanja zaštićenih životinja.

Od samih početaka istraživanja studenti VFSZ-a sudionici su u raznim aktivnostima vezanima za zaštićene životinje. Studenti istraživanjima pristupaju prema vlastitim afinitetima, na poticaj istraživača, izvan nastavnih obveza, u okviru svojeg slobodnog vremena. Njihov angažman seže od sudjelovanja u terenskim istraživanjima i veterinarskim zahvatima, preko prikupljanja i obrade podataka, do analize i objave rezultata u okviru studentskih znanstvenih i stručnih članaka te diplomskih radova. Izniman je doprinos studenata u popularizacijskim i informativno-obrazovnim aktivnostima. Studenti uključeni u istraživanja zaštićenih životinja su u pravilu osobe s usađenim dubokim osjećajem za dobrobit ljudi, životinja i prirode kao cjeline i bez obzira na godinu studija imaju dovoljno vještina za primjenu određenog znanja u društvu. Vođeni ovom pretpostavkom krenuli smo u izučavanje, uvođenje i primjenu društveno-korisnog učenje na VFSZ-u kako bi studenti dobili mogućnost sustavnog i kontinuiranog primjenjivanja znanja

stečenih tijekom studija uključivanjem u društveno-korisne projekte. Jedan od problema nepostojanje je kvalitetnoga i održivoga programa društveno-korisnoga učenja na VFSZ-u koji bi omogućio prilike za sustavno i aktivno uključivanje studenata u rad organizacija civilnog društva (OCD) te iskoristio potencijal kojeg predstavlja sinergijsko uključivanje nastavnika i studenata visokoobrazovnih institucija i OCD-a u rješavanje konkretnih problema lokalne zajednice. S ciljem stvaranja uvjeta na VFSZ-u kojima bi se omogućio doprinos studenata održivom razvoju zajednice aktivnim sudjelovanjem u društvu izgradnjom svojih pozitivnih stavova i ponašanja, prijavljen je projekt na temu implementacije društveno-korisnog učenja.

Metodologija

Istraživanjem potreba studenata, nastavnika i djelatnika OCD-a te stanovništva lokalnih zajednica, temeljenom na dosadašnjem radu partnerskih organizacija, definirana je tema društveno-korisnoga učenja (DKU) a to je očuvanje morskoga okoliša. U svrhu institucionaliziranja društveno-korisnoga angažmana studenata VFSZ-a, prijavljen je projektni prijedlog pod nazivom *Plavi projekt – doprinos razvoju programa društveno-korisnoga učenja* na Veterinarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (UP. 04.2.1.02.0164) na natječaj Europskog socijalnog fonda otvorenog u okviru Operativnoga programa Učinkoviti ljudski potencijali 2014. – 2020. i poziva Podrška razvoju partnerstava organizacija civilnog društva i visokoobrazovnih ustanova za provedbu programa društveno-korisnog učenja. Prijavitelj projekta bila je Udruga za zaštitu prirode i okoliša te promicanje održivog razvoja Argonauta iz Murtera, a suradnici Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu (VFSZ) i Morski obrazovni centar (MOC) Pula. Projekt je odobren za provedbu od 25. travnja 2018. do 25. listopada 2019. u ukupnoj vrijednosti od 1.004.727,31 kuna i sufinancirala ga je Europska unija iz Europskog socijalnog fonda (ESF) u iznosu od 854.018, 21 kuna. Aktivnosti projekta podijeljene su u pet elementa i to: Razvoj programa DKU-a na VFSZ-u, Pilot-provedba DKU-a, Evaluacija pilot-programa DKU-a i diseminacija rezultata projekta, Promidžba i vidljivost te Upravljanje projektom i administracija. Postavljena su dva specifična cilja Plavog projekta: povećati broj građanski aktivnih studenata pripremom i provedbom programa DKU-a na VFSZ-u suradnjom visokoobrazovne institucije s organizacijama civilnog društva te razviti održivo dugoročno partnerstva VFSZ-a, Udruge Argonauta i MOC-a Pula kroz potporu studentima u razvoju društveno-korisnih projekata iz područja praćenja populacija i zaštite morskih životinja.

Rezultati

Od samog početka projekta pokrenuta je mrežna stranica na kojoj su prezentirane sve aktivnosti projekta (<https://www.facebook.com/plaviprojekt/>), a o samom projektu izrađen je i kratki film (<https://www.youtube.com/watch?v=057nxWnFAM4>). U okviru elementa Razvoj programa DKU-a na VFSZ-u provedena je edukacija nastavnika kako

bi se upoznali s konceptom društveno-korisnoga učenja, razumjeli prednosti korištenja tog pristupa i bili osposobljeni sudjelovati u izradi programa DKU-a u svojoj instituciji. U tu svrhu, vanjska suradnica projekta izv. prof. dr. sc. Nives Mikelić Preradović s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu održala je radionicu pod nazivom „Radionica o društveno-korisnom učenju“. Radi lakšeg provođenja DKU-a na VFSZ-u, uređen je edukacijski centar kao prostor za pripremu i analizu projekata koji je na raspolaganju studentima i nastavnicima. Nakon edukacije o DKU-u nastavnici-sudionici projekta razvili su pet mentorskih programa. Usvojeni mentorski programi su: „Morska patrola – kako dojaviti opažanje dupina/morskih kornjača?“, „Pronalazak ozlijeđene/bolesne morske kornjače – što napraviti?“, „Uginuli dupin/morska kornjača - što, kako i zašto napraviti?“, „*Dolphin/sea turtle friendly* ponašanje“ te „Obilazak kritičnih staništa u zimskim mjesecima – kako pomoći pothlađenim morskim kornjačama“. Ciljevi mentorskog programa „Morska patrola – kako dojaviti opažanje dupina/morskih kornjača?“ bili su sljedeći: obrazovati razne ciljne skupine (djeca, ribari, turistički djelatnici, turisti, lokalni stanovnici) o postupanju u slučaju opažanja dupina ili morske kornjače i povećati broj podataka o prisutnosti, pojavnosti i rasprostranjenosti morskih sisavaca/kornjača potrebnih za analizu antropogenih utjecaja na ove zaštićene životinje u određenim područjima. Mentorskim programom „Pronalazak ozlijeđene/bolesne morske kornjače – što napraviti?“, nastojalo se obrazovati ciljne skupine (djecu, ribare, turističke djelatnike, turiste, lokalne stanovnike) o postupanju u slučaju pronalaska ozlijeđene ili bolesne morske kornjače i time skratiti vrijeme od nalaza ozlijeđene ili bolesne morske kornjače do njenog prijevoza u centar za oporavak te smanjiti smrtnost ozlijeđenih ili bolesnih jedinki. Ciljevi mentorskog programa „Uginuli dupin/morska kornjača - što, kako i zašto napraviti?“ bili su edukacija ciljnih skupina (ribari, turistički djelatnici, turisti, lokalni stanovnici) o postupanju u slučaju pronalaska uginulog dupina ili morske kornjače i time skratiti vrijeme od pronalaska do posmrtnog pregleda lešine morskog sisavaca i morske kornjače te doprinijeti brzom i učinkovitom uklanjanju lešina s mjesta pronalaska. U okviru mentorskog programa „*Dolphin/sea turtle friendly* ponašanje“ postavljeni su sljedeći ciljevi: obrazovati ciljne skupine (djeca, ribari, turistički djelatnici, turisti, lokalni stanovnici) o pravilima ponašanja u blizini ovih zaštićenih životinja te smanjenje/uklanjanje čimbenika uznemiravanja morskih sisavaca/kornjača. Ciljevi mentorskog programa „Obilazak kritičnih staništa u zimskim mjesecima – kako pomoći pothlađenim morskim kornjačama“ bili su sljedeći: obrazovati ciljne skupine (djeca, ribari, turistički djelatnici, turisti, lokalni stanovnici) o biologiji vrsta morskih kornjača u Jadranskom moru i preventivnim radnjama vezanim uz antropogeni utjecaj, obrazovati o praćenju kritičnih morskih staništa tijekom zimskih mjeseci i postupcima prilikom pronalaska pothlađene morske kornjače te tako smanjiti broj uginulih morskih kornjača u zimskim mjesecima.

Za provedbu drugog elementa projekta pod nazivom Pilot-provedba DKU-a, u okviru tri kolegija integriranog preddiplomskog i diplomskog studija veterinarske medicine

(Osnove biologije i fiziologije morskih sisavaca, Osnove anatomije dobrog dupina, Osnove sistematike i evolucije morskih sisavaca), održano je predavanje o DKU-u te otvoren je javni poziv za sudjelovanje studenata u društveno-korisnim projektima. Studenti su za potrebe prijave dostavili životopis i motivacijsko pismo. Iako je projektom predviđeno sudjelovanje 30 studenata, na poziv se prijavilo njih 59. Studenti su odabrani prema kvaliteti prijave i motiviranosti. Odabrani studenti prisustvovali su terenskoj nastavi održanoj u ožujku 2019. u Murteru i travnju 2019. u Puli. Tijekom terenske nastave proširili su svoje znanje iz područja biologije i medicine dupina i morskih kornjača, upoznati su sa zakonodavstvom vezanim za ove životinjske vrste te su prilikom isplavlivanja u murterski akvatorij i tijekom posjeta Morskom obrazovnom centru u Puli imali neposredni susret s ovim zaštićenim životinjama. U okviru terenske nastave studenti su prisustvovali i radionici o projektnom ciklusu tijekom koje im je približen projektni menadžment kao važan dio rada civilnog sektora (slika 1).

Slika 1. Terenska nastava u okviru *Plavog projekta* u Murteru (lijevo) i u Puli (desno).

Na raspravama s djelatnicima Argonaute i MOC-a započeli su razradu svojih projekata. Studenti su podijeljeni u deset timova te su osmislili i raspisali svoje projektno prijedloge. Svakom studentskom timu dodijeljeni su mentori iz Argonaute i MOC-a koji su pratili razvoj projekata. Studentski projekti rezultirali su obrazovnim predavanjima koja su održana za određene ciljne skupine te raznim informativnim materijalima (letci, naljepnice, majice, torbe) koji su distribuirani široj javnosti (slika 2). Napravljena su i dva kratka edukativna filma: jedan o načinu dojava opažanja dupina i kornjača (https://www.youtube.com/watch?v=g7U_t3wVbk) te jedan o pravilima ponašanja u blizini dupina (<https://www.youtube.com/watch?v=EQUtGXE4OfU>).

Slika 2. Edukativno-informativni materijali izrađeni u okviru studentskih društveno-korisnih projekata distribuirani tijekom aktivnosti *Plavog projekta*

Vrednovanje projekta provedeno je na razini studenata, mentora iz Argonaute i MOC-a te nastavnika VFSZ-a i pokazalo je kako su svi općenito zadovoljni Plavim projektom i kako je za sve ovo novo iskustvo koje su stekli radom na projektima društveno-korisnoga učenja u zajednici bilo pozitivno. Iz vrednovanja izv. prof. dr. sc. Mikelić Preradović proizlazi „kako su svi sudionici zainteresirani za nastavak ovakvog projekta i neke nove projekte, što je (budući da se društveno-korisno učenje implementira po prvi put u suradnji ovih partnera) vrlo dobar rezultat cjelokupne evaluacije Plavog projekta“.

Rasprava

Plavi projekt – doprinos razvoju programa društveno-korisnog učenja na Veterinarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (VFSZ) pokrenut je s ciljem da poveća broj studenata aktivnih u rješavanju problema društvene zajednice i omogući razvoj društveno-korisnog učenja (DKU) na VFSZ-u dugoročnim partnerstvom s Udrugom Argonauta i Morskim obrazovnim centrom Pula. Izobrazbom nastavnici

ka Veterinarskog fakulteta usvojen je koncept društveno-korisnoga učenja i njegova implementacija u kurikulumu predmeta. Ovim projektom studentima VFSZ-a omogućena je neposredna primjena znanja o zaštiti morskih životinja stečenog tijekom studija veterinarske medicine. Studenti su u suradnji s organizacijama civilnoga društva proveli društveno-korisne projekte u Šibensko-kninskoj i Istarskoj županiji te u Gradu Zagrebu. Društveno-korisni projekti studenata imali su obrazovni karakter sa svrhom edukacije lokalne zajednice, turista i posjetitelja o tome kako postupiti u slučaju pronalaska ozlijeđenog i/ili uginulog dupina i/ili morske kornjače, kako dojaviti opažanje dupina/morske kornjače, kako nadzirati kritična staništa i kako se ponašati prilikom susreta s dupinom/morskom kornjačom u moru. U sklopu projekta uređen je i opremljen edukacijski centar pri VFSZ-u.

Istraživanja zaštićenih životinjskih vrsta koja se provode dugi niz godina na VFSZ-u pružaju važne podatke o stanju populacija. U skladu s odredbama Zakona o zaštiti prirode (NN 80/13) i Pravilnika o proglašavanju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim (NN 99/09), VFSZ je već dugi niz godina uključen u praćenje stanja očuvanosti zaštićenih životinjskih vrsta. Motrenje populacija i zaštita morskih životinja dio je monitoring programa za očuvanje zaštićenih morskih životinja. Zaštita kitova i morskih kornjača obveza je Republike Hrvatske prema cijelom nizu međunarodnih konvencija i protokola. No, relativno mali broj veterinarskih stručnjaka aktivno je, poslovno i stručno uključen u provođenje ovih aktivnosti. Plavi projekt potaknuo je interes i osposobio studente veterinarske medicine za angažman na poslovima aktivne zaštite morskih životinja.

Studenti su radom na projektima DKU-a usvojili nova znanja i vještine (planiranje i pisanje projektnog prijedloga, komunikacijske vještine, rad u timovima, izlaganje i lobiranje za projektne prijedloge, budžetiranje projektnih prijedloga i sl.).

Sam projekt doprinio je ostvarivanju strategije naziva Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije i njezinih prioriteta (obrazovanja i znanosti) partnerstvom VFSZ-a s Argonautom i MOC-om u svrhu obrazovanja studenata kao aktivnih građana. Također, doprinio je ostvarivanju strategije Strategije EU 2020. i njenih prioriteta: pametnog, održivog i uključujućeg razvoja (pametnog razvoja jer se projektom aktivnostima ulaže u obrazovanje ciljanih skupina o inovativnom konceptu učenja, odnosno o DKU-u te se poboljšava društvena klima za razvoj DKU-a na ostalim fakultetima; održivog razvoja jer se projektom aktivnostima doprinosi društvenoj svijesti o praktičnim mogućnostima zajednice u realizaciji održivog i "zelenog" lokalnog razvoja; uključujućeg razvoja jer projektne aktivnosti obrazuju studente prilagodbi novonastalim društvenim okolnostima te primjerenim reakcijama unutar svog stručnog i socijalnog okvira).

Stoga će i ubuduće program DKU-a biti proveden na kolegijima preddiplomskog studija veterinarske medicine u

sklopu kojih se podučavaju metode praćenja populacija i liječenja zaštićenih morskih životinja. Suradnja VFSZ-a s OCD-ovima omogućila je potpuno novi pristup učenju od onoga na koji su studenti navikli te time potaknula njihovo aktivno i svrhovito sudjelovanje u životu lokalne zajednice svojim stručnim doprinosom.

Zaključak

Radeći na zaštiti morskih životinja, dupina i kornjača, uvidjeli smo brojne probleme koje nosi slaba informiranost i neznanje šire javnosti o ovoj temi. Katkad preživljavanje jedinke ovisi o pravodobnoj i primjerenoj reakciji nalaznika. Upravo smo u tom segmentu zaštite morskih životinja uvidjeli da je rješenje primjena društveno-korisnog učenja.

Društveno-korisni studentski projekti nešto su potpuno drukčije od studentskih znanstvenih radova. Tijekom provedbe znanstvenih istraživanja studenti napreduju po strogo određenim putevima koje unaprijed odredi nastavnik/voditelj rada. Suprotno tomu, za provedbu društveno-korisnih projekata studenti su morali pokazati veliku samostalnost, od osmišljavanja teme, budžeta, prijave na interni natječaj do provedbe. Nastavnici/mentori vrlo su kritično raspravljali sa studentima o njihovim prijedlozima, prepustili im da naprave određene pogreške kako bi sami shvatili na koje se sve nepredvidive situacije nailazi prilikom rada u društvu.

Ovakav novi način rada sa studentima izvrsno se uklopio u rad Veterinarskog fakulteta. Omogućio je nastavnicima da u rješavanje aktualnih društvenih problema uključe studente kojima neposredno djelovanje u zajednici postaje jak motiv za studij i daje im jasnu sliku o stanju u društvu i njihovoj budućoj struci.

Nadalje, za organizacije civilnoga društva uključene u projekt, ovo je bila izvrsna prilika za stjecanje novih znanja u području DKU-a i morskog okoliša te početak ostvarivanja suradnje sa studentima. S tim u vezi, ovaj je projekt značio nova znanja i iskustva, nove kontakte i suradnje te potencijalne nove članove i zaposlenike udruga koji će nastaviti provoditi aktivnosti i projekte usmjerene na zaštitu i očuvanje prirodne baštine.

Najvažnije, studentima je ovo iskustvo pružilo jedinstvenu priliku da osluškuju potrebe zajednice te da svoje znanje preoblikuju u kreativna rješenja. Također, društveno-korisni projekti predstavili su za studente svojevrsan test za život i posao koji ih vrlo brzo čeka, u kojemu su se mogli suočiti s raznim izazovima. Studenti su mogli osjetiti što je to rad u grupi, odbacivanje ideje, njezina prilagodba, dogovaranje i ugovaranje cijena za razne projektne aktivnosti, loš odaziv na aktivnosti, ali i grupni uspjeh, zadovoljstvo postignutim te motiviranost za daljnji rad i aktivno uključivanje u zajednicu te primjena znanja.

PAZI!

Praktično Aktivno
Zajedno Interdisciplinarno

DRUŠTVENO-KORISNO UČENJE NA
SVEUČILIŠTIMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

OBRAZOVANJE ZA OKOLIŠ I ODRŽIVI RAZVOJ

Zbornik radova

Split, 2020.

UDRUGA ZA PRIRODU, OKOLIŠ I ODRŽIVI RAZVOJ
sunce

UDRUGA ZA PRIRODU, OKOLIŠ I ODRŽIVI RAZVOJ SUNCE
Obala hrvatskog narodnog preporoda 7/III, Split
www.sunce-st.org, info@sunce-st.org
00385 (0)21 360779, 00385 (0)91 3607790
Zeleni telefon: 072 123456

PARTNERI

Europska unija
"Zajedno do fondova EU"

EUROPSKI STRUKTURNI
I INVESTICIJSKI FONDOVI

UČINKOVITI
LJUDSKI
POTENCIJALI

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda i Ured za udruge Vlade RH.

PAZII

Praktično Aktivno
Zajedno Interdisciplinarno

Programi društveno-korisnoga učenja za okoliš i održivi razvoj

2018. - 2020.

Nositelj projekta: Udruga za prirodu, okoliš i održivi razvoj Sunce u Splitu

Suradnici: Kemijsko-tehnološki fakultet u Splitu, Ekonomski fakultet u Splitu, Pravni fakultet u Splitu, Filozofski fakultet u Splitu te Udruga bivših studenata i prijatelja Kemijsko-tehnološkog fakulteta u Splitu

Fond: Operativni program „Učinkoviti ljudski potencijali“ 2014. – 2020., Europski socijalni fond

Ukupni iznos projekta je 1.272.288,34 kn, pri čemu sufinanciranje kroz ESF iznosi 1.025.450,89 kn.

Sadržaj materijala isključiva je odgovornost Udruge Sunce Split i ne odražava nužno stajalište EU-a i Ureda za udruge Vlade RH.

Europska unija
"Zajedno do fondova EU"

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda i Ured za udruge Vlade RH.

Impresum

Izdavač:

Udruga za prirodu, okoliš i održivi razvoj Sunce, Obala hrvatskog narodnog preporoda 7/III, 21000 Split
(www.sunce-st.org), Hrvatska

Urednički tim:

Ivana Carev, Margita Radman, Gabrijela Medunić-Orlić, Zoran Mihanović

Lektorica:

Maja Golem

Grafičko oblikovanje:

ACT PRINTLAB d.o.o.

Tisak:

ACT PRINTLAB d.o.o.

Naklada:

200 primjeraka

Zbornik je dostupan u elektroničkom obliku na mrežnim stranicama sastavnica Sveučilišta u Splitu uključenih u projekte društveno-korisnog učenja te u repozitoriju znanstvenih publikacija Dabar i na mrežnim stranicama Udruge za prirodu, okoliš i održivi razvoj Sunce.

Slike i grafike u Zborniku vlasništvo su autora i organizacija koje su navedene kao autori radova.

Izradu Zbornika sufinancirala je Europska unija i Ured za udruge Vlade RH kroz projekt:

PAZI – Praktično-Aktivno-Zajedno-Interdisciplinarno! – programi društveno-korisnog učenja za okoliš i održivi razvoj. Projekt je sufinanciran u okviru Europskog socijalnog fonda, Operativni program „Učinkoviti ljudski potencijali“ 2014. – 2020. Za više informacija o EU fondovima posjetite mrežnu stranicu Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije: www.strukturnifondovi.hr.

Vlasnik publikacije može koristiti ovaj materijal za neprofitnu upotrebu u obrazovne svrhe, uz navođenje točnog izvora.

ISBN: 978-953-7810-05-4

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Sveučilišne knjižnice u Splitu pod brojem 180821000

Split (Hrvatska) 2020.